

Ο λαϊκισμός, ο σουλτάνος και η σκανδαλοθηρία

Του Ν. ΜΟΥΖΕΛΗ

ΔΕΝ υπάρχει αμφιβολία πως η δημοσίευση της πρόσφατης φωτογραφίας της κυρίας **Δήμητρας Παπανδρέου** αποτελεί βάνουση καταπάτηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό το γεγονός όμως δεν πρέπει να μας κάνει να αγνοούμε το ευρύτερο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο που, ιδίως στη μεταπολίτευση, έχει οδηγήσει στον πολλαπλασιασμό τέτοιων νοσηρών, για την πολιτική ζωή, φαινομένων.

Όταν το ΠαΣοΚ ήρθε στην εξουσία, οι δυνατότητες εφαρμογής μιας επιτυχούς σοσιαλδημοκρατικής οικονομικής πολιτικής ήταν σχετικά περιορισμένες. Και αυτό γιατί μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση του 1974 οι παραδοσιακές κείνσιανές συνταγές δεν ήταν πια εφικτές. Στο πολιτικό όμως επίπεδο, αν λάβει

καιείς υπόψη του την τεράστια δύναμη που είχε το ΠαΣοΚ και ειδικά ο αρχηγός του, η μεταρρύθμιση του κοινοπολιτευτικού συστήματος της χώρας ήταν όχι μόνο αναγκαία αλλά και εφικτή. Ήταν, εν πάση περιπτώσει, η βασική προϋπόθεση για τον δημοκρατικό εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας.

Αντί όμως να προχωρήσει σε βαθιές εκσυγχρονιστικές τομές στον πολιτικοκοινοπολιτευτικό χώρο, για διάφορους λόγους, ο **Ανδρέας Παπανδρέου** χρησιμοποίησε τις δυνατότητες που του παρείχε το πρώτο αστικό μαζικά οργανωμένο κόμμα στην Ελλάδα για να εγκαθιδρύσει έναν τύπο διακυβέρνησης που, σύμφωνα με την ορολογία του **M. Weber**, θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε **σουλτανικό**: δηλαδή μια διακυβέρνηση όπου τα παραδοσιακά πελατειακά, αυταρχικά, προσωποπαγή και λαϊκιστικά χαρακτηριστικά του ελληνικού πολιτικού συ-

στήματος πήραν την πιο ακραία μορφή τους.

Μέσα σε ένα πολιτικό κλίμα όπου τα βασικά κοινοπολιτευτικά στελέχη μετατρέπονται σε υπαλλήλους του αρχηγού, όπου

ματική δημοκρατία επιτρέπεται μόνο όταν οι αποφάσεις δεν πάνε κόντρα στη βούληση του αρχηγού κλπ. – μέσα σε ένα τέτοιο βαθιά αντιδημοκρατικό κλίμα, δεν είναι καθόλου

”

**Αυτοί που τώρα διαρρηγνύουν
τα ιμάτιά τους για τη σκανδαλοθηρική
δημοσίευση ξεχνούν τη δική τους
ευθύνη για το θλιβερό κατρακύλισμα
της πολιτικής ζωής
του τόπου**

”

η πρωθυπουργική «αυλή» αντικαθιστά σε έναν μεγάλο βαθμό το υπουργικό συμβούλιο, όπου οι υπουργοί μαθαίνουν την αποπομπή τους μέσω των εφημερίδων, όπου η κοι-

περιεργή η εμφάνιση μορφών αντιπολίτευσης μέσα και έξω από το κόμμα που αντικατοπτρίζουν αυτά τα βασικά συστατικά στοιχεία της λαϊκιστικής διακυβέρνησης. Στοιχεία

όπως η περιθωριοποίηση της αντιπαράθεσης αρχών και συλλογικών συμφερόντων, η παντελής αδιαφάνεια στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και η κυριαρχία ενός στυλ διαμάχης που βασίζεται στα προσωπικά πάθη, στις βεντέτες, στις ύποπτες συναλλαγές, στο ξεκαθάρισμα παλιών «λογαριασμών», στη συστηματική λαοπλογία κλπ.

Αν έτσι έχουν τα πράγματα, αυτοί που τώρα διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους για τη σκανδαλοθηρική δημοσίευση ξεχνούν τη δική τους ευθύνη για το θλιβερό κατρακύλισμα της πολιτικής ζωής του τόπου. Δεν υπάρχει βέβαια αμφιβολία πως οι τελευταίες εξελίξεις γύρω από το θέμα της φωτογραφίας αποτελούν, όπως δήλωσε ο κ. **Βενιζέλος**, «**ακραία νοσηρά φαινόμενα**» – και πως, όπως τόνισε ο κ. **Κ. Παπούλιας**, πρόκειται περί χυδαιότητας «που δεν τη βρίσκεις πουθενά στην Ευρώπη – είμαστε μέλη της Ευρωπαϊκής

Ενώσης» («*Το Βήμα*», 5.11.95)! Αναρωτήθηκε όμως ο κ. Παπούλιας αν βρίσκει καιείς πουθενά αλλού στην Ευρωπαϊκή Ένωση το είδος της καμαρίλας που περιστοιχίζει τον Πρωθυπουργό;

Είναι μάλλον παράλογο να επικεντρώνεται όλη η προσοχή στο μεμονωμένο δέντρο και να αγνοείται το δάσος του λαϊκιστικού τοπίου. Με άλλα λόγια η μορφή που αυτή τη στιγμή παίρνει ο αυριανισμός στη χώρα είναι αναπόσπαστο κομμάτι του συνολικού πολιτικού κλίματος, στο οποίο ο αρχηγός του ΠαΣοΚ έχει βάλει την προσωπική του σφραγίδα. (Ας μην ξεχνάμε βέβαια πως ο αυριανισμός είναι γέννημα και θρέμμα του ΠαΣοΚ).

Ετσι ο σουλτανισμός και ο αυριανισμός αποτελούν δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Ο πρώτος υποδηλοί αυταρχική αυθαιρεσία στον κοινοπολιτευτικό χώρο και ο δεύτερος στον χώρο της κοινωνίας των πολιτών.